

doorwerking van wat ge beoogt, vaak vertragen, soms bemoeilijken; denk aan de bestaande wetgeving, uit heel ander beginsel opgekomen, die u bij elken stap dien ge zetten wilt, in haar keurslijf knelt en terughoudt; reken ook met de weinige studie, die voor de toepassing van uw beginsel op de practijk dusver in uw eigen kring ondernomen werd; vergeet ook niet de traagheid waarmee onze parlementaire molen maalt en den tijd dien het staan voor de Kamer u als minister rooft; let op het klein getal in eigen kring van speciale deskundigen, dat u telkens belemmert; — en ge zult althans iets verstaan van de bezwaarnissen zonder tal, die voor een man van Rechts het ministerieele leven drukken. Dan komt bij de gedeeldheid in drie partijen nog de schakeering tusschen wie, in eigen groep, meer conservatief is aangelegd en wie harder vooruit wil, en ook de tegenstelling tusschen den theoretischen geleerde en den practischen staatsman. Altogader splijtzwammen, die tot vermaak der tegenpartij aan uw eenheidskracht afbreuk doen en onder uw eigen groep ontstemmen. Ja, tot zelfs de benoemingen werken hiertoe mede. Tegen één benoemde toch, die zoo al niet dankbaar, dan toch tevreden is, staan er altoos tien anderen over, die *hun* wensch *niet* verkregen en u dies hun euvelen zin hierover soms op ver van malsche wijze gevoelen doen.

Heilig is het doel waarvoor we saam optrekken, maar dit belet niet, dat er nog zooveel onheiligs ook in de beste kringen rondwaart. Nu ik sinds vier jaren zelf ben afgetreden, roep ik u daarom met aandrang op, om uw mannen in het bewind niet te hard te beoordeelen. Fouten begaan ook zij soms, hoe kan het anders? Boven het menschelijke feilbare zijn ook zij niet verheven. Critiek kan daarom een enkel maal onmisbaar zijn, mits ze broederlijk, mits ze opbouwend zij, en vooral nooit in het vinnige verloope. Maar wees nooit in uw oordeel over hen hard, speen u aan alle meesterachtigheid; verwarm hen liever door uw sympathie, dan dat ge hun kracht stroef maakt door uw koelheden. En bovenal: verdoof nooit „de broederlijke liefde”. Zij zijn het die voor u in de bres staan, en die van Links aanvallen, sparen ook hen in niets.
